

STØTTEN DER BLEV

**På baggrund af
filminstitutbestyrelsens
drastiske nedskæring af
importstøtten til væsentlige
udenlandske film redegør
medlem af importudvalget,
Asbjørn Skytte, om den førte
politik og dens slagside på
dette vigtige område**

Det udvalg, der i 1937 var ned-sat under ledelse af Robert Hove for at forberede den filmlov, der trådte i kraft året efter, havde som sin hovedtanke oprettelsen af en Statens Filmcentral. Udvalget var et langt stykke ad vejen delt i to grupper med hver sin skarpt adskilte opfattelse. På den ene side den fløj, som Hove tegnede, der gik varmt ind for statsmonopolisering med en filmcentral, der overtog enhver form for filmdistribution i Danmark; på den anden side en konservativ fløj, som ville bevare den frie konkurrence og indskrænke filmcentralens virke til at omfatte kultur- og kortfilm af oplysende art og i alternativ distribution til institutioner og foreninger.

Og som det i reglen går i dette land, hvor man er eksperter i at vedtage halvt gennemtænkte, perspektivfattige og lunkne løsninger, fik denne højrefløj sin vilje gennem et kompromis, som ganske vist åbnede en mulighed for, at filmcentralen også kunne distribuere spillefilm, men i praksis fik dette aldrig betydning. Filmcentralen fandt hurtigt den profil, som siden har kendetegnet den med hovedvægten lagt på den oplysende, i reglen korte kulturfilm, distribueret til læreanstalter og foreninger i 16 mm.

I denne rolle har centralen helt afgjort haft enorm værdi for den del af filmkulturen, som blev dens område, men vigtigt i denne sammenhæng er, hvad den ikke blev til. Den har aldrig kunnet blande sig i den kommercielle distribution i 35 mm-formatet til biograferne, og dens udbud af spillefilm har i det hele taget alle dage været begrænset.

Højrefløjens hovedargument for at bevare den frie næring på biografområdet var dengang, at en statsmonopolisering sandelig ikke var nødvendig, idet alle væsentlige udenlandske film jo allerede i det private markedes regi blev indkøbt til dansk distribution, så hvorfor lave om på noget, der fungerede tilfredsstillende? I det omfang, man kunne overskue den globale filmproduktion på det givne tidspunkt, holdt dette argument skam godt nok vand. Man kendte jo dengang endnu ikke til den overordentligt rige aktivitet i orienten, frem for alt den japanske film, hvor mesterinstruktører som Ozu og Mizoguchi allerede havde flere års produktion bag sig. Man valgte altså den typisk dan-

ske løsning med lidt tjah på den ene side og lidt øh-bøh på den anden.

I dag kunne man sandelig ønske sig, at de gode politikere ikke havde handlet så kortsigtet, men i stedet havde valgt den samme løsning som i Norge, hvor man nu i årtier har haft en central styring af distribution og biografdrift i kommunalt regi – eller blot den samme som i Sverige, hvor staten ikke er bange for at supplere det private markedes mangelfulde dækning med en statsstyret distribution og forevisning.

I Danmark har tingene fået lov at gå deres egen skæve gang i den frie konkurrences højhellige navn – med det resultat, at den private distributions dækning af det udenlandske markedes væsentlige filmkunst støt og stadigt er blevet ringere, samt at forstads- og provinsbiografer har fået lov at gå nenedom og hjem på stribe, uden at nogen rigtig har turdet skære igennem og gøre noget forsøg på at vende denne triste udvikling.

Da Kosmorama sidst beskæftigede sig med filmimporten i Kaare Schmidts artikel, »Sådan fungerer importstøtten«, nr. 140, vinter 1978, var denne skævhed i den filmkulturelle udbredelse allerede udtalt; siden er det blot blevet endnu værre. Til trods for, at Det danske Filminstitut siden 1972 har støttet den kunstnerisk værdifulde udenlandske film, hvilket de skiftende filmlove utvetydigt har pålagt det at gøre, så er man aldrig nået videre end til sædvanlige halvfærdige lappeløsninger. Siden 1974 har instituttet betjent sig af et importudvalg, som har vurderet de respektive film og uddelt de respektive præmieringer efter skiftende kriterier. Og det er såmænd udmærket nok, hvis ellers der er penge nok. Men det har der aldrig været.

Til og med 1980 uddeltes støtten som garantier, der skulle betaales tilbage, hvis filmen gav overskud. Men i 1980 tog man hele systemet op til revision, fordi man var klar over, at det på mange måder fungerede utilfredsstillende. Frem for alt var der ét problem, der stak i øjnene: at en lang række af de støttede film sjældent kom videre end den københavnske premierebiograf, som dengang typisk var Grand, Dagmar og Delta. En af forklaringerne kunne være, at en videre distribution ud i landet ikke var særlig attraktiv for udlejeren, hvis hovedparten af de i forvejen beskedne indtægter skulle leveres tilbage til Filminstituttet. Man vedtog derfor en ny ordning, hvorefter støtten blev

Til venstre Christine Buchegger i en scene fra Ingmar Bergmans »Fra marionetternes liv«

VÆK

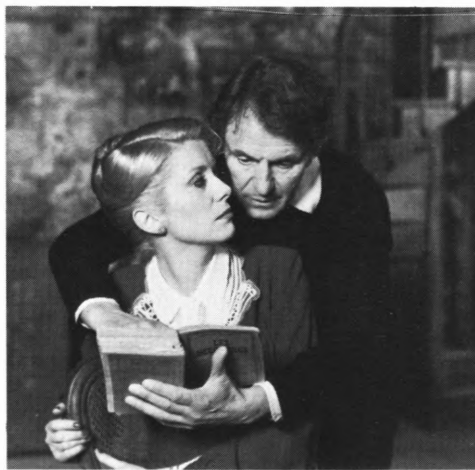
fastsat til kr. 40.000 som fast beløb, og den blev givet som gave og skulle således ikke betales tilbage, uanset hvordan det gik filmen på det danske biografmarked.

Siden denne ordning trådte i kraft har jeg siddet som medlem af importudvalget, udpeget af Sammenslutningen af danske Filmklubber, og jeg har derfor et førstehånds kendskab til den videre udvikling. Efter to år stod det klart for udvalget, at denne 40.000 kroners én-gang-for-alle forhåndsstøtte var utilfredsstillende at arbejde med. Især belastede ordningen udvalgets næse for at vurdere den enkelte films kommercielle muligheder. Ved flere lejligheder kom vi faktisk for skade at støtte film, som siden gik strygende, og vi følte naturligvis i bagklogskabens forklarende lys, at disse penge i stedet burde have været tildelt andre film, som havde fået nej, fordi kassen var tom. Og det skal ingen hemmelighed være, at det eksempel, der slog hovedet på sømmet, var at vi kom til at støtte Nordisk Films import af »Don Giovanni«, og det siden hen viste sig at være en ren foræring. Der var ligesom ikke rigtig nogen grund til at stikke penge direkte i lommen på dansk films gigant, vel?

Under drøftelser i et internt arbejdsudvalg med deltagelse fra instituttets bestyrelse og administration samt fra importudvalget nåede vi derefter frem til den ordning, som siden har fungeret. Nu gives pengene retrospektivt som en form for tabsudligning mod importørens dokumentation af dette tab, men selvfølgelig tillige stadig ud fra en vurdering af filmens kunstneriske status. Beløbet kan variere fra 10.000 til 50.000 kr., men der er stadig ikke penge nok i den samlede pulje, så der kan sjældent gives fuld dækning. Ofte er der endog blot tale om det berømte hæfteplaster til manden, der er forbrændt over hele kroppen. Samtidig åbner denne ordning stadig mulighed for i særlige tilfælde at give en forhåndsstøtte på 25.000 kr., d.v.s. før der er skrevet kontrakt på filmen, men den er kun kommet til udbetaling i ét enkelt tilfælde.

Som sagt har hele importsystemet i årevis fungeret utilstrækkeligt. Dette måles naturligvis tydeligt i hullerne i den tilstrømning af udenlandske film, som i de seneste år i stigende grad har fået tilfældighedens præg. Hvis vi blot kaster blikket på etablerede filmlande som Italien og Frankrig, kan vi konstatere, at nye film af etablerede kunstnere som f.eks. Bernardo Berto-

Herunder: Loseys
»Don Giovanni«
(1979) og Truffauts
»Den sidste metro«
(1980) - to film der
fik støtte uden at
have behov for det.
Til højre: Hallströms
»To fyre og en pige«
(1983), Gutiérrez
Aragons »Dæmo-
nerne i haven«
(1983) og Bergmans
»Fra marionetternes
liv« (1980), der for-
tjent fik støtte

Til højre: Antonionis
»Identificazione di
una donna« (1982),
som først nu, tre år
senere er blevet så
billig, at en dansk
importør tør binde an
med at købe den

Importstøttede film 1978-85

	Titel	Importør	Støttebeløb					
1978	Franz Blums forræelse	Biografen i Huset	28.864	1982	Loulou	Klaptræet	40.000	
	Harlan County, USA	Biografen i Huset	40.000		Tess	Kærne Film	40.000	
	Den ene synger . . .	Biografen i huset	36.800		La vie devant soi	Klaptræet	40.000	
	Hovedrollen	Kollektiv Film	31.200		Passione d'amore	Bellevue Film	40.000	
	Opstigningen	Dan-Ina Film	20.000		Den fortabte datters hjemkomst	Kommunefilm/CBT	40.000	
	Tyskland i efteråret	Kollektiv Film	49.600		De Witte - landsbyens lømmel	Chs-film	20.000	
	Paule Pauländer	Kollektiv Film	21.600		Jernmanden	Camera film	40.000	
	Den amerikanske ven	HTM Film	30.000		Fortæl mig en gåde	Biografen i Huset	40.000	
	Alle eller ingen	Dansk Filmcentrum	28.400		Vidnet	Dan-Ina Film	40.000	
	Ikke forsonet + Brudgommen, skuespillerinden og alfonsen	Kollektiv film	20.000		Ildsjælen	Nordisk Film	20.000	
	Petschilawotschki	Crone Film	25.000		Best Boy	HTM Film	20.000	
	I alt i 1978		331.464		En nat ved havet	Vester Vov-Vov	12.500	
					Blomstrende tider	Bellevue Film	39.549	
					Lysår herfra	Bellevue Film	40.000	
					På firmaets regning	Jesper Film	20.000	
					I alt i 1982		492.049	
1979	Hellere aktiv i dag - end radioaktiv i morgen	Filmcentrum	28.000	1983	Mistænkt	Kærne Film	40.000	
	Det grønne værelse	Dagmar	25.000		Fitzcarraldo	Kærne Film	20.000	
	Opening Night	Dagmar	40.000		Montenegro	Dansk-Svensk Film	20.000	
	Jægerne	Kollektiv Film	15.000		Lille Ida	Chs-film	15.000	
	Kærlighed er koldere end døden	Kollektiv Film	10.000		Pilotens hustru	Alliance Film	30.000	
	Forellerne	HTM Film	10.000		Den umulige drøm	Panorama Film	50.000	
	Harens år	Camera Film	25.654		Bad timing	HTM Film	30.000	
	En meget moralsk nat	Delta Film	15.000		I alt i 1983		205.000	
	Alambriata	Chs-film	36.000	1984	Pesten guder	Kollektiv film	10.000	
	Scarface	Camera Film	19.000		Bourksassa-Ourbangui	Klaptræet	30.000	
	Arven	Dagmar	35.000		Querelle	Kollektiv film	30.000	
	Kniven i hovedet	Kollektiv Film	18.000		Andre måder	Dan-Ina Film	20.000	
	Det forjættede land	Kylop Film	40.000		Tiden står stille	Dan-Ina film	40.000	
	Molière	Jesper Film	40.000		Den lille bande	HTM Film	20.000	
	Den uskyldige	HTM Film	35.000		Dæmonerne i haven	HTM Film	50.000	
	I alt i 1979		501.654		Lena og Madeleine	Klaptræet	30.000	
			Alsino og kondoren		Bellevue Film	30.000		
			Pickpocket		Jesper Film	20.000		
			1789		Vester Vov-Vov	25.000		
			Tegnerens kontrakt		Constantin Film	30.000		
			Bolwieser		Kollektiv Film	20.000		
			To fyre og en pige		Jesper film	25.000		
			Local Hero		Metronome Film	25.000		
			Fornavn Carmen		Bellevue Film	30.000		
			Jagten på Gregorio Cortez	Panorama Film	50.000			
			Balladen om Narayama	Panorama Film	40.000			
			Atomic Station	Vester Vov-Vov	25.000			
			I alt i 1984		550.000			
1980	Nådeskuddet	Biografen i Huset	30.000	1985	Nostalghia	Camera Film	50.000	
	Angi Vera	Biografen i Huset	30.000		Hjertets glød	Dan-Ina Film	30.000	
	Peppermint Soda	HTM Film	30.000		Morderen	Carina Film	50.000	
	Europæerne	Jesper Film	28.500		Huset	Kommunefilm	15.000	
	Orkesterprøven	Jesper Film	25.000		De hellige enfoldige	Bellevue Film	40.000	
	Jimmie Blacksmith	Canis Film	10.000		Koyaanisquatsi	Fenris Film	30.000	
	Marmormanden	Kollektiv Film	46.000		Foreløbig i 1985		215.000	
	Bomsalva	I/S Virkelyst	50.000		(Der er 250.000 kr. i alt)			
	Hungerår	Kollektiv film	27.000					
	Undervejs	Partner & Ko.	15.000					
	Spejlet	Dan-Ina Film	40.000					
	Byen tørlægges	Bellevue Film	10.000					
	Ondt blod	HTM Film	35.000					
	I alt i 1980		376.500					
	1981	Vandringsmanden (Stalker)	Dan-Ina Film		40.000			
		Black Jack	Dan-Ina Film		40.000			
Land og sønner		Nordisk Film	40.000					
Den sidste metro		Dansk-Svensk Film	40.000					
Fra marionetternes liv		Jesper Film	40.000					
Prostitueret		HTM Film	40.000					
Min onkel fra Amerika		Bellevue Film	40.000					
Landsbytøsen		Kommunefilm/CBT	40.000					
Kvinden der græder		Kommunefilm/CBT	40.000					
Don Giovanni		Nordisk Film	40.000					
Uden bedøvelse		Kommunefilm	40.000					
I alt i 1981			440.000					

Note: I forbindelse med Kaare Schmidts artikel i Kosmorama 140 bragtes en liste over importstøttede film i perioden 1974/75 til 1977/78. Her bliver den ajourført. Når en række skandinaviske film generelt siden 1981 ligger på lavere støtte, skyldes det i de fleste tilfælde, at de tillige har modtaget støtte fra Nordisk Ministerråds pulje. I tilfældene »De Witte« og »Den lille bande« er der støttet med et tilsvarende beløb fra børnefilmudvalget.

lucci, Francesco Rosi, Ermanno Olmi, Brødrene Taviani, Jean-Luc Godard, Claude Sautet og Maurice Pialat ikke længere som en ganske given og naturlig ting importeres, for slet ikke at tale om disse landes helt nye og spændende navne. Vi måtte vente flere år på at stifte bekendtskab med Bertrand Tavernier og næsten to år på Fellinis nyeste »Og skibet sejler«.

Man ved også – f.eks. fra Filmmuseets netop afviklede serie – at der sker ret så spændende ting i Spanien, men kun en lille håndfuld er nået hertil i de senere år. Og den lige så spændende unge filmkunst i Vesttyskland kommer også kun hertil i spredt fægtning. For slet ikke at tale om andre EF-lande som Holland og Belgien, hele Østblokken, Japan og Indien.

Med hensyn til vore skandinaviske broderlande sker der lidt mere, og der er udsigt til en yderligere aktivitetsstigning. Siden 1981 har Nordisk Ministerråd afsat et årligt beløb til gensidig udbredelse af filmproduktionen inden for Skandinavien. Især har Island herhjemme nydt godt af dette; i mindre (og for ringe) grad Sverige, Norge og Finland endnu næsten ikke. I øvrigt peger de løbende sammenligninger i retning af, at Danmark i disse år er det interessanteste filmland i Skandinavien, hvilket derfor nok gør dette tab lidt lettere at bære.

Til trods for de seneste års omsigribende biograflukninger og almindelig nedgang i besøgstallene under videoens og satelliternes hastigt fremadskridende skygger er der dog faktisk en stiltfærdig, men ikke desto mindre støt og positiv udvikling at spore. Interessen for sober, seriøs og engagerende filmkunst er i vækst. Dette ses ikke blot i den succes, som gode amerikanske film som »Sophie's Choice« og »The World According to Garp« har kunnet fremvise, men også film fra andre lande har kunnet finde et stigende og trofast publikum. F.eks. har film som Sauras »Carmen«, Tavianiernes »San Lorenzo natten«, Rohmers »Pauline på stranden« og Chéreaus »Den sårede mand« ikke haft behov for støtte efter indførelsen af tabsudligningen.

Rundt omkring i landet opstår der for tiden interessegrupper, som kæmper for at bevare den lokale biograf, så muligheden for at se film på det rigtige lærred ikke fratages dem. I nogle tilfælde (for få desværre) lykkes det at få kommunen til at gå ind med støtte eller direkte overtagelse af driften; i andre tilfælde, f.eks. Den lille biograf i Silkeborg og Victoria Teatret i Sorø

har man dannet interessentskaber, der kører biffen videre – idealistisk, altruistisk og i flere tilfælde helt uden løn for det arbejde, der lægges i sagen. Disse nye biografdirektører véd, i modsætning til de forsteninger, der har overlevet fra filmens gyldne årtier, da biografdrift var en god forretning – helt automatisk og uanset, hvad man spillede, at i dag går den ikke bare med den traditionelle annoncekliché i den lokale avis. Næh, der skal slås på tromme og trykkes på helt andre knapper. Og det bliver der med stor entusiasme gennem lokalradioer, udgivelse af specialbrochurer m.m. Og det er oftest i disse kredse den seriøse film, der agiteres for. Klaptræets model med flere biograf-sale plus en café med moderigtig helsekost til rimelige priser er ligeledes

Uddrag af

Lov om film

§ 1. Lovens formål er at fremme filmkunst og filmkultur i Danmark.

§ 2. Det danske filminstitut har for så vidt angår spillefilm følgende opgaver:

...

3) at yde støtte til import, distribution og forevisning af kunstnerisk værdifulde film og film, der skønnes særligt egnede for børn og unge.

ved at brede sig. I Aarhus har man Øst for Paradis, som nu er så veletableret, at den selv kan importere film, og ofte har den penge med i Grands og Klaptræets importer. I Odense er der fuld fart på i Café Biografen, som har til huse i det nye kulturcenter, Brandts Klædefabrik, og som netop har opkøbt Jesper Filmudlejning. Og i Aalborg/Nørresundby er det Biografen, der tegner denne udvikling. I byer som Vejle og Esbjerg er der nye art cinemas med tilhørende café på vej, mens det i byer som Hjørring og Svendborg er store og veletablerede filmklubber, som har overtaget udbredelsen af filmkunsten i egne lokaler. Endelig skal det retfærdigvis nævnes, at der findes kommuner, der opfylder deres filmkulturelle forpligtelser: eksempelvis Herlev Teaterbio og Reprise

Teatret i Holte, og i Lyngby har kommunen netop åbnet en ny art cinema i Lyngby-centret; den administreres af det lokale bibliotek i samarbejde med den i forvejen eksisterende kommercielle biograf.

Men trods denne græsrodsgrøde og inspirerende fremdrift i interessen for den gode og seriøse film har det altså ikke medført en tilsvarende vækst i importen. Dette skyldes bl.a., at en lignende udvikling finder sted i andre lande. Og når den vellykkede kunstneriske film opnår et lille, men trofast publikum i alle lande, så stiger prisen naturligvis tilsvarende.

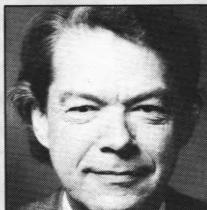
Et eksempel: Når en film som Wim Wenders' »Paris Texas« går hen og vinder guldpalmer i Cannes, stiger efterspørgslen og dermed prisen automatisk. Med 25.000 \$ i licens (= 262.606 Dkr.) og udgifter til kopier, fragt, oversættelse, tekstprægning af 5 kopier samt plakater, stills og annoncering var importørernes (Kærne og Camera Film) samlede investering 615.942 kr. Trods stor tilstrømning på premiereteatret Grand kunne denne film efter tre måneders kørsel derfor stadig fremvise et underskud på over 100.000 kr. Med andre ord kan selv en kommerciel succes være en risikabel satsning, og går den ikke, kan den være katastrofal for den lille importør og den lille art cinema.

Denne situation kunne så netop afhjælpes gennem en øget økonomisk indsats fra filminstitutts side. I januar måned mødtes importudvalget med bestyrelsen for at redegøre for dette behov, men fik i stedet at vide, at man tværtimod havde skåret støttelebeløbet ned fra sidste års 550.000 til 250.000 kr. i år!

»... et hårdnakket rygte vil vide, at pengene til import er blevet brugt til noget andet. Til en ny mixerpult på Filmskolen. Det må dog være en god historie, bragt til tvs af galgenhumorister, for det ville svare til, at Københavns Kommune valgte at renovere H. C. Andersens Boulevard og tog pengene fra socialhjælpen«, var Michael Blædels kommentar i Berlingske Tidende den 10. maj.

Ikke desto mindre er det sandt. Men som filmskolens rektor ganske rigtigt og tørt bemærkede, så nævner loven ikke noget beløb. Til gengæld sidestiller den produktionen af danske spillefilm med importstøtten af væsentlige udenlandske film. Men det er bestyrelsens afgørelse, hvor mange penge man vil anvende til formålet. Med andre ord: hvis blot man giver en femmer til »Nostalghia«, har man

De bestemmer:

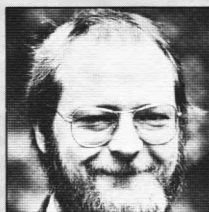
Ib Thyregod,
højesteretssagfører,
formand for
bestyrelsen

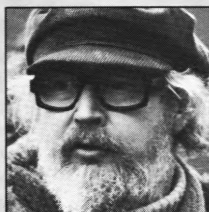
Mette Kofoed
Bjørnsen, lektor,
næstformand

Steen Gregers,
filmudlejer

Henrik Jul Hansen,
redaktør,
tidl. medlem af
importudvalget

Henning Carlsen,
instruktør, tidl. udlejer og
biografdirektør,
nu ansat på filmskolen

De tager også ordet:

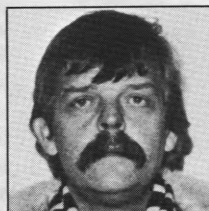
Gert Fredholm,
instruktør,
suppleant for
Henning Carlsen,
ansat på filmskolen

Anne Fabricius-
Bjerre,
biografdirektør,
suppleant for
Steen Gregers

Claes Kastholm
Hansen,
filmkonsulent

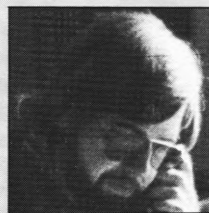
Peter Poulsen,
filmkonsulent

Ida Zeruneith,
børnefilmkonsulent

Dino Raymond
Hansen, leder
af filmværkstedet

Hans V. Bang,
leder af
videoværkstedet

Henning Camre,
rektor for filmskolen

Finn Aabye,
direktør for
Filminstituttet

Mona Jensen,
direktionssekretær
i Filminstituttet

Så hvem påvirker hvem? – og hvem bestemmer så?

opfyldt lovens bogstav, men dog næppe dens ånd. Min dom kan ikke blive nogen anden, end at dette er en bevidst og ansvarsløs vanrøgt af filmloven, som tilsyneladende kun er afgjort af, hvem der bedst påvirker hvem i det brede forum, som filminstituttets bestyrelsesmøde udgør.

For få år siden udkæmpede man et kraftigt agiterende slag med de bevillende politikere og fik sikret den danske filmproduktion yderligere 10 mill. kr., som allerede er ædt op af inflationen. Man er åbenbart ikke indstillet på at slå det samme slag for den udenlandske filmkunst, som ikke desto mindre ofte er ikke så lidt væsentligere end den danske.

Med fare for at blive stenet af de danske filmarbejdere vil jeg vove mig frem med følgende forslag:

Spar et par millioner på den danske filmproduktion og anvend disse penge til en forsvarlig importpolitik. Udryd de halve løsninger og frygten for den private udlejerbranches vrede. Ansæt f.eks. en importkonsulent, som gennem opsøgende virksomhed (bl.a. på de store festivals) frit kunne udvælge 40-50 udenlandske film, som han/hun finder det vigtigt at importere, og som enten kan udbyde dem med løfte om støtte til de etablerede udlejningsselskaber og biografer, eller måske endnu bedre kunne kanalisere dem ind i Kommunefilm (der som navnet antyder drives af Kommunale Biografers Samvirke). For tiden er det et skrantende og noget flovt foretagende, men det kunne udbygges og forbedres til gavn for de kommunale biografer, filmklubberne og alle de andre fremvoksende filmsteder i landet.

Det kunne således komme til at virke som et sundt alternativ til den kommercielt pengefikserede branche. Og hvem ved? måske kunne det endda ret hurtigt vise sig tillige at være et rimeligt sundt økonomisk foretagende. Den før nævnte grøde i filminteressen tyder jo netop på, at folket er ved at finde ud af, at hjemmevideo og satellitprogrammer ikke på langt sigt er en tilfredsstillende kanal for de levende billeder.

Den helt store filmoplevelse får man nemlig kun på det store lærred i den mørke biografsal.

KILDER:

Niels Jørgen Dinnesen og Edvin Kau: Filmkunsten i Danmark (Akademisk Forlag, 1983).
Kaare Schmidt: Sådan fungerer importstøtten (Kosmorama 140, vinter 1978).
Det danske Filminstituts årsberetninger 1978-85.